

Megváltási jegyzőkönyv

A Kedves Olvasó honlapunkon gyakorta találkozik adózási jellegű cikkekkel. Éppen ezért ildomos az adózási régmúltban is körülnézni. Mai SZAKMA ANNO történelmi lapozgatásunkban egy úgynevezett megváltási jegyzőkönyvvel ismerkedünk meg, amelynek tárgya a mai jövedéki adó elődje. Bár tudom, hogy rendre ágálunk, ha bármilyen adót fizetni kell, illetve elborzadunk a szabályok bonyolultságától, de érdemes megnézni egyes adózási és eljárási szabályokat 137 év távlatából.

Pénzügyi kerület: *Comana*

Megváltásijegyzőkönyv

Felvétetett *Simbani*

1878 év *april* hó *11* napján

Jelenlévők:

A kir. pénzügyi hatóság részéről: A közigazgatási hatóság

Az adókötelezett részéről:

Chayev eladó
szőlőművelés *alvó*
Tárgy.

A bor, must és hús fogyasztásától járó fogyasztási adófizetés a
árszabályzati osztály alá tartozó *Simbani* helységben
járásban *Quasi* megyében.

Az alábbiakban – hogy a szöveget kellően értékelni tudjuk – a megváltási jegyzőkönyv szövegét szóról szóra, illetve betűről betűre idézzük, így azt látszik, hogy akkortájt a nyelvi szabályok sem voltak olyan egységesek, mint ma. (A mai szem, s a számítógép szövegjavító funkciója bizony megküzdött az alábbi szöveg legépelése során bizonyos nyelvtani szabályokkal, de – mivel idézni csak pontosan szabad – maradtunk a pontos szövegénél.)

A dokumentumban kézzel írt, s így nehezebben olvasható feljegyzések is találhatók, amelyeket a képeken lehet megnézni. No, vágjunk is bele a dokumentum áttanulmányozásába.

Pénzügyi kerület: Temesvár, Magyarország

Megváltásijegyzőkönyv

Felvétellett Tinkován, 1878. szept. hó 11 napján.

Jelen lévők:

a kir. pénzügyi hatóság részéről:

a közigazgatósági hatóság részéről:

az adókötelezett részéről:

Tárgy:

A bor, must és hús fogyasztásától járó fogyasztási adófizetés a III. árszabályzati osztály alá tartozó Tinkova helységben.

Miután az egyúttal aláírt tárgyalási jegyzőkönyv szerint Tinkova késznek nyilatkozott a kimérendő must és bor, úgy szinte a levágásra szánt, s a fogyasztási árszabásban megnevezett marhák és ezek eladott húsa után a nevezett község területén az 1879. évi ... 20. napján az 1879. évi december hó 31. napjáig járó fogyasztási adó megváltása iránt a m. kir. pénzügyi hatósággal szabad egyezkedésre lépni, azon törvényes rendeletek és szabályok, melyek alatt a fogyasztási adó megváltása iránti szerződés megköthető, vele a következőkben közöltettek:

1. Szerződő fél, a fentebbi időtartamra, a megváltás által felmentetik azon szabályszerű kötelesség terhe alól: hogy must és bor, valamint húskészletét, az üzlet helyiségeivel együtt be kellene jelentenie; azoktól az árszabályszerű fogyasztási adót be kellene fizetnie; továbbá mindazon esetekben, midőn jövedéki ellenőrködés tekintetében a levágandó, vagy leölendő marhák létszáma s az azokban történő változások, a fennálló rendszabályok szerint bejelentendők volnának, valamint végtére azon ellenőrködéstől, mely a kincstári kezelés esetében fennáll.

2. Szerződő fél köteles a megállapított megváltási adóátalányt, a felvételre kijelölt magyar kir. adóhivatalnál, nyugtatvány mellett előre befizetni, egyenlő havi részletekben, minden hónap első napján, vagy ha az, ünnep- vagy vasárnap volna, az azt követő hétköznapon.

Az előleges befizetés egyszerre több hónapra vagy az egész adóátalányra is kiterjedhet.

3. Szerződő fél, ha a megállapított adóátalány egy havi részletével hátralékban maradna, az törvényes végrehajtás után azonnal beszedendő.

Késedelmes fizetés esetén a pénzügyi hatóság jelen megváltási szerződést, belátása szerint megszüntnek nyilváníthatja, vagy fentarthatja, mely esetben a szerződés pontos teljesítését a szerződő fél költségére és kárára a maga útján biztosíthatja, s a megváltási adóátalányban támadt hiány megtérítését ugyanannak vagyonából eszközölheti.

4. Viszont a szerződő fél a fogyasztási adótörvény értelmében fel van jogosítva azon jogok és kötelességek gyakorlata mellett, melyek a haszonbérlet megilletik, hogy jelen szerződés korlátai között, a fennálló rendszabályok értelmében az őt magát közvetlenül terhelő fogyasztási adóilletéket ide nem értve, az illető adófizető felektől, az árszabályszerű fogyasztási adóilletéket netaláni pótlékaikkal együtt, az egyes adótárgyat képező esetekben, beszedhesse, vagy pedig azokkal ennek mikénti befizetése iránt szabadon egyezkedhessenek.

Olyan panaszok felett, melyeket egyes adófizetők a szerződő község olyan intézkedései ellen emelnek, melyek a fogyasztási adóilleték megszabását, beszedését, szóval azon rendszabályok kezelését érintenék, melyek a szerződő községnek át vannak engedve, a mennyiben a polgári hatóság által eszközendő barátságos egyezés nem sikerülne, a kir. pénzügyi igazgatóság fog határozni a rendes perorvoslatok épségben hagyásával.

5. Ezen megváltási szerződés tartalma alatt, ha valami véletlen körülmény a fogyasztási adóbevételben apadást, vagy emelkedést idézne elő, az e jelen szerződés határozatain nem változtat; különösen ez okból a megváltás fejében fizetendő adóátalány sem fel nem emelhető, se le nem szállítható.

6. Fogyasztási adómegváltása felett külön szerződés nem állítatik ki, hanem egy ily szerződési okirat helyét, a pénzügyi hatóság jóváhagyása esetében, jelen jegyzőkönyv pótolandja s ugyanezért ez a tárgyalás berekesztésével két egyenlő példányban kiállítva, a szerződő feleken kívül, még két tanú aláírásával is ellátandó s az egyik példány a pénzügyi hatóság jóváhagyása záradékával ellátva, a szerződő félnek térítvény mellett átadatik.

7. Ezen jegyzőkönyv a szerződő községet a kiállítás, a pénzügyi hatóságot pedig a jóváhagyás napjától kezdve kötelezi.

8. Ha a fogyasztási adóra vonatkozó árszabás, vagy a fogyasztási adótörvények és rendszabályok lényeges változáson mennének keresztül, de nem oly mérvben, hogy az által jelen szerződés tárgya elenyészvén, maga a szerződés is a polgári törvények értelmében, magától felbomlana, azon esetben a közbejött változás alapján, a megváltási adóátalány felemelésének vagy leszállításának lesz helye, kezdetét véve azon napon melyen az új intézkedés életbe lépett.

Ily esetekben azonban mind a két szerződő félnek szabadságában áll, jelen megváltási szerződést, a közbejött változás megtörtént kihirdetése után harmincnap elforgása alatt felmondani. Hogy a szerződő község részéről az ily felmondás érvényes lehessen, a felmondást a pénzügyi hatósághoz a kitűzött határidő lefolyta előtt be kell nyújtani.

Az ekképen felmondott szerződés, a felmondás után még két hónapig érvényben marad, ha a fenérintett új intézkedés ezen határidő lefolyta előtt lépne életbe, a megváltási adóátalány még járandó részletét ehez mért arányban kell beszolgáltatni.

Ha pedig a közbejött változás megtörtént kihirdetése után harmincz nap elforgása alatt, a szerződést egyik fél sem mondaná fel: az, míg csak le nem jár, érvényben marad.

9. A fogyasztási adó megváltása iránti szerződés köttethetik feltétlenül vagy egy évre vagy három egymás után következő évre, vagy pedig hallgatólagos megújítás fenntartásával egy évre.

Ha a megújítás fentartásával köttetik szerződés, a m. kir. pénzügyi hatóságnak a lejárat előtt három hónappal, a szerződő községnek pedig szeptember 15-ig van joga felmondani a szerződést; ellenkező esetben, a szerződés ugyanazon feltételek alatt, melyek alatt meg van kötve, a következő évre, sőt ha felmondás ebben sem történik, a harmadik évre is érvényben marad. Az 1880 év végével jelen szerződés minden előleges felmondás nélkül is megszűnik. Azon felmondás is csak úgy lesz érvényes, ha azt a szerződő község a magyar kir. pénzügyi hatóságnál, a pénzügyi hatóság pedig azon polgári hatóságnál, melynek járásához a szerződő község tartozik, a maga idejében bejelenteni el nem mulasztandják.

10. Azon fogyasztási adó alá tartozó tárgyakra nézve, melyek megváltás kezdetén és végződésével az egyes adófizetőknél készletben találtnak, a következő határozatok lesznek szem előtt tartandók:

a) a megváltási szerződés lejárta után egyes adófizetőknél találtató készletek, a mennyiben az árszabásszerű fogyasztási adó tőlük már beszedetett, újlag adó alá nem vétetnek; de a volt szerződő fél köteles ezen készletektől az árszabály szerint már beszedetett adóilletéket, vagy a pénzügyi hatóságnak – a mennyiben a fogyasztási adószedést ez házilag kezelné – vagy pedig az új szerződő félnek hiány nélkül megtéríteni;

b) viszont a szerződő községnek is jogában áll, a megváltási szerződés kezdetén egyes adófizetőknél fel nem használt készletektől befizetett árszabásszerű fogyasztási adóilletéket a volt bérlőtől vagy az árszabásszerű beszedésre jogosított féltől visszakívanni; de ha ezen árszabásszerű adóilleték a királyi pénzügyi hatóság által szedetett volna be, visszatérítésnek nincs helye;

c) a volt és új szerződő felek, bérlő valamint a pénzügyi hatóság közt létesítendő kiegyenlítés tekintetében, a megváltási

szereződés kezdetén és végén az (a. és b.) pontban említett készletek leltározása nem maradhat el, ha ez, azon oknál fogva, mivel a kártérítésre jogosított és kötelezett felek között a barátságos egyesség nem sikerült, szükségesnek találtatnék.

A leltározást a m.k. pénzügyi hatóság kiküldöttje teljesítendő községi előljáró jelenlétében, mire a volt és új szerződő felek is meghívottnak.

A meghívást a leltározó felek közül egyiknek vagy másiknak, távollét, vagy egyéb ok miatt ha személyesen kézbesíteni nem lehetne, annak nyilvános kifüggesztése azon polgári hatóságnál, melynek illetősége alatt a kérdéses leltározás történendő, azon jogi hatálylyal fog bírni, mintha személyesen kézbesítettett volna.

A meghívottak, ha meg nem jelennének, az, a leltárt nem érvénytelenítendő; sőt a szerződő fél nyíltan kötelezi magát, hogy azon fogyasztási adótárgyakról felvett leltárt, mely az árszabás szerint megadóztatott s a megváltási szerződés lejártakor még el nem használt készletet tartalmazza, kész teljes jogérvénnyel bíró okiratnak elismerni, annak útmutatása szerint a fennforgó adókövetelést vagy a m. kir. pénzügyi hatóságnak, vagy az új szerződő félnek megtéríteni. A leltározási költségeket, amennyiben az a szerződés kezdetén készletben talált fogyasztási adótárgyakra vonatkozik, melyektől az adóilleték már beszédetett, a megváltó szerződő fél fogja viselni, ki is ezennel kijelenti, hogy a pénzügyi hatóság által e részben megszabandó költségvetésbe beleegyezik és annak megtérítésére magát kötelezi.

11. *a fogyasztás adó beszédésével járó költségek megtérítése fejében, a szerződő községnek, a mennyiben egy évi megváltási adóátalány 500 fíot meg nem halad 10% – a mennyiben pedig az 500 fíot meghaladna 5% biztosítatik, mi is a havi részlet lefizetésekor fog az adóátalányból levonatni és az illető községnek betudatni.*

A szerződő községnek nem engedtetik meg, hogy a fogyasztási adó beszédését haszonbérbe adhassa; hanem ezen adóilleték vagy szabad alku, vagy pedig saját kezelés útján szedhető be az egyes adófizetőktől.

Ezen tárgyalási könyv felolvastatván.

A jegyzőkönyv végén szerepel végül is a községet terhelő érték, ami a borhasználatért 10 forint és a hús használatáért 25 forint, összesen 35 forint.

Ezen tárgyalási jegyzőkönyv felolvasatván
 Egyetértőleg megállapították, hogy jelen fe-
 lirat mindazon körvényes lépések, melyek
 felére a Kincstár, mint felszerelési igazgató
 az egyedül általa szabadon vállaltan
 bíróság előtt, az 1868. évi III. t. c. értelmében
 eljárás útján, míg ellenben mindazon ve-
 sek, melyeknél a magyar Kincstár, mint alk-
 kezik csakis a ^{Kincstárnak} Budapesti m. kir. ügyegysé-
 gek helyén léteső kir. bíróság előtt az ügy-
 lésnek megfelelő eljárás formáit, a döndendő
 ügy tárgyalási jegyzőkönyv felolvasatva
^{Törvény} ~~1879. évi~~ 1879. évi
 nappalól ^{1879. évi} ~~1879. évi~~ December 18-án
 a megnevezett helység területén elhasznált
 ismét úgyfintára levágásra szánt, mark-
 eladott húsca után járó fogyasztási adó
 összegért, és pedig:
 minden volt { a borhasználatáért — — —
 a hús-használatáért — — —
 összesen 33
 azaz harminczöt f. ut. és f. és f.

A dokumentumon további kézzel írt megjegyzések, pecsétek és aláírások is találhatók, melyek tanúsítják a hitelességet.
 E jegyzőkönyvben egyben találjuk meg az adózásra vonatkozó szabályokat és az eljárási szabályokat. Így vált egyértelművé,
 azaz mindenki tudta, mi a dolga az adózással kapcsolatosan, mennyi a kötelezettsége, s – ha ezt nem teljesítené – milyen
 szankcióra számíthat.

1.
... ezen fennködés halgatolagor fentartása
az 1880. é. 1881. é. években is a hasonló
lány- önkéntes egyenlő havi részesítés
fizetni Lány m. kir. adóhiv
fizetési.

Melynek nagyobb hitelesül jelen fent
közigazgatási hatóság Mikulós-ettének
lében mindeket részekről saját aláírás
megerősítettett azon határozott kijel
hogy jelen fennködés metáncs. és cs. és
által honaradi változtatások fent
val kötelek.

J. Mikulós 1878. t. n.

J. Mikulós
J. Mikulós
J. Mikulós
J. Mikulós

Mindennek ellenére – szakemberként – érdekes dolog összehasonlítani a fenti szöveget a mai fogyasztást terhelő adótörvényeinkkel, illetve az adózás rendjéről szóló jogszabállyal. Találunk számos hasonlóságot, akár még egyezőséget is. De természetesen vannak szép számmal különbségek. Gyakran hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy az adózás csak a mai kor rafinériája. Egy-egy ilyen szöveg áttanulmányozása után azonban tényleg el kell fogadni a történelemórán ezerszer hallott

igazságot, hogy amióta szervezett államgépezet létezett, azóta vannak adók, vámok, járulékok, s minden egyes történelmi korszak, minden egyes közigazgatási egység nagy gondot fordítottak az adók beszedésére. Azt is láthatjuk, hogy büntetlenül akkor sem lehetett az adófizetést kikerülni.

A múlt értékeinek a tisztelete a stabil jelen és a konstruktív jövő alapja.